

Till Länsstyrelsen Jämtland

E-post: jamtland@lansstyrelsen.se

Diarienummer: 4167-2024

Kontaktperson: Årekanotisterna, Sanna Wahlén, ordförande@arekanotisterna.se, 070-8419861

Samrådsyttrande från Årekanotisterna rörande restaurering av flottledspåverkade miljöer i Åre kommun

Vi vill härmed uttrycka vårt stöd för projektet "Ecostreams for LIFE" och dess syfte att restaurera åredalens forsar. Vi ser detta som en unik möjlighet att förbättra ekosystemet och samtidigt bevara och utveckla forspaddlingen. Årekanotisterna, med sina ca 40 medlemmar, har en lång tradition av att paddla i Åres forsar och har bidragit till regionens rykte som ett framstående mål för paddlare från Sverige och Norge.

Inom Åre kommun finns ett stort antal forssträckor av olika karaktär som passar både nybörjare och mer avancerade paddlare, vilket gör området väldigt attraktivt som paddeldestination för flera målgrupper. Gevsjöströmmarna, med sina branta gradienter, lockar duktiga paddlare men lämpar sig mindre bra för nybörjare och intermediära paddlare. Strömmarna vid Tångböle, Norängeströmmarna och Brattland har lägre gradient och längre säsong, vilket tillsammans med deras lättillgängliga lägen gör dem viktiga för forsverksamheter för en bredare publik involverande både klubbverksamhet och kommersiella aktiviteter.

Vi uppskattar möjligheten att delta i samrådsprocessen och vill framföra några synpunkter för att säkerställa att projektets genomförande gagnar alla berörda parter. Vår huvudsakliga oro gäller risken för negativ påverkan på forspaddlingsmöjligheterna i Åredalen. För att balansera ekologisk restaurering med behovet av säker och tillgänglig forspaddling föreslår vi följande:

- Inkludering i Planeringsprocessen:** Vi efterlyser ett närmare samarbete med Länsstyrelsen och andra intressenter för att säkerställa att återställningsåtgärderna tar hänsyn till forspaddlingens behov och säkerhetsaspekter. Genom att dra nytta av vår lokalkännedom och expertis inom forspaddling kan vi tillsammans identifiera lösningar som främjar både ekologisk mångfald och sportens framtid.
- Anpassade Återställningsmetoder:** Vi stödjer åtgärder som förbättrar habitatet för fisk och andra vattenlevande arter. Samtidigt betonar vi vikten av att utföra dessa åtgärder på ett sätt som inte skapar nya risker för paddlare eller begränsar tillgången till viktiga paddlingssträckor. Vi hänvisar till Kanotförbundets rekommendationer och erfarenheter från liknande projekt, som kan tjäna som värdefulla resurser i planeringsfasen.
- Utbildning av arbetsledare och grävmaskinister:** Det är viktigt att personer som kommer att vara involverade i återställningsarbetet, såsom grävmaskinister och platsansvariga arbetsledare, får en kortare utbildning online med Svenska Kanotförbundets expert Anders Ahnesjö. Detta för att öka förståelsen för paddling hos dem som kommer att utföra åtgärderna.

4. **Säkerhetsbedömningar:** Eventuella ändringar i forsarnas struktur måste åtföljas av noggranna säkerhetsbedömningar. Placering av stenar och träd bör göras med stor omsorg för att undvika att skapa farliga situationer för paddlare.
5. **Viktiga delsträckor:** Nedan redovisar vi särskilt intressanta delsträckor för Åre Kanotisternas verksamhet.

Vi välkomnar att samrådsunderlaget har en skrivning om att hänsyn ska tas till paddling. Vi önskar emellertid att ingen sprängsten återförs till älven då det medför stor risk för skada för paddlare. Vi ser fram emot ett fortsatt samarbete och är övertygade om att ett genomtänkt genomförande av projektet kan leda till positiva resultat för både ekosystemet i våra forsar och forspaddlingsgemenskapen. Genom gemensamma ansträngningar kan vi skapa en hållbar framtid för våra vattenmiljöer som berikar såväl det lokala samhället som besökande paddlare från hela landet samt grannlandet (Norge).

Viktiga sträckor för Åre Kanotisternas verksamhet.

Brattlandsströmmarna

Dessa forssträckor är av lägre gradient (klass 1-2) och paddlas regelbundet av nybörjare och mindre erfarna paddlare i forskajak under säsongen Maj-Sept. Årekanotisterna har varje säsong sin årliga Nybörjarverksamhet i dessa forsar med veckovisa paddlingar. Även de kommersiella aktörerna nyttjar sträckan för detta. Området lämpar sig väl för detta då det är lättillgängligt och lättare forsar med "pool-drop" karaktär, dvs en fors följs av ett lugnare parti med vatten att samla ihop gruppen efteråt. Sträckan gör sig även lämpligt för kanadensarpaddling i fors genom att det är lättare gradient utan alltför stora vågor. Det finns få strömmande vatten i området där detta är möjligt.

Då sträckan paddlas av nybörjare sker det regelbundet att paddlare går runt och får simma i forsarna och sedan samla ihop utrustning efteråt. Detta är något att beakta vid restaurering, att det finns en eller flera tydliga djupare strömfåra fri från stora stenar/hinder där simmare kan ta sig ned utan allvarliga skador. Vi vill även här poängtera vikten av att det finns en tilltänkt linje genom forsen, att tillförsel av död görs restriktivt med stor försiktighet enligt rekommendationerna från kanotförbundet. Sprängsten eller armeingsjärn från utrivna stenkistor får inte läggas ut i forssträckor.

Brattlandsforsen

Vi vill här se att de rensvallar som planeras återföras till forsen görs med hänsyn till fortsatt paddling. Att återförsel sker genom en bestämd plan som möjliggör en eller flera djupare strömfåror. Även att det finns en tilltänkt linje som är möjlig för paddlare att hålla sig till, dvs ej för tvära svängar. Se de generella råden från Svenska Kanotförbundet.

Storstensforsen

På högvatten under vårflod (maj, juni) bildas här i början av forsen på den östra sidan en stående våg som lämpar sig mycket väl för att surfa med kajaken s.k freestyle paddling. Detta är en av få platser, s.k "Playspots", i området där detta är möjligt. Det är en klippvall som går ut från östra stranden som ger en skillnad i fallhöjd vilket skapar vågen nedströms. Klippväggen skapar även ett stort bakvatten vilket möjliggör s.k "park-and-play", att paddlaren

paddlar ut på vågen och surfar och sedan kan ta sig tillbaka till samma bakvatten för att vila innan nästa surf. Ur paddlingssynpunkt är denna struktur väldigt värdefull och vi önskar därför att den lämnas orörd. För att den även i fortsättningen ska vara säkert att surfa vågen krävs att inga stora stenar tillförs direkt nedströms vågen. Detta då resultatet av en surf ibland slutar med att paddlaren går runt och gör eskimåsväng eller i nybörjarens fall simmar forsen. Om stora stenar ligger direkt nedströms finns risk för huvudskador i samband med kapsejsning.

Den normala linjen går på den östra sidan av älven och bakvatten tas då direkt till vänster efter forsen. Här önskar vi att om sten läggs ut att hänsyn tas så att paddlare kan nå det stora bakvattnet även på lågvatten utan att fastna på stenarna.

Tångböle

Tångböleforsarna är kanske den mest frekvent paddlade forssträckan i hela Åredalen, och det är lätt att förstå varför. Den erbjuder lätt tillgång och något för alla, från nybörjare till experter. Här finns allt från stora vågor och valsar till lugna bakvatten. Det unika med Tångböleforsarna är dess mångfald och kvalitet, vilket gör den till ett idealiskt ställe för forspaddling. Forsen är klassad som klass 3, motsvarande en röd skidbacke, vilket betyder att den är medelsvår. Olika linjer i forsen kan dock vara både svårare och lättare att paddla beroende på vattenstånd och linjeval, vilket ger en bra variation och möjligheten att genom linjeval välja svårighet, vilket är ganska unikt här i Åredalen. Detta lockar många besökare.

Tångböleforsarna erbjuder flera surfvågor som kompletterar varandra, så att det nästan alltid finns surfingmöjligheter oavsett vattennivå. Vid olika flöden kan upp till 5 olika vågor i forsen surfas, vilket är en unik förutsättning i Sverige. Här har SM i Freestyle hållits, vilket ytterligare understryker forsen betydelse inom paddling gemenskapen.

Beskrivning av specifika vågor och valsar

Första valsarna (60-160 cm): Här finns en mindre vals till vänster och en större till höger. De är ganska grunda och roligast vid högt vattenstånd, men också ganska sugiga.

Lillvalsen (155-160 cm): Belägen i början av vågorna på höger sida, med bakvatten. Den är liten, snabb och rolig.

Tävlingsvågen (60-135 cm): Ligger snett ovanför roddarhålet. Den är fin utan bakvatten och bäst vid 125-130 cm.

Roddarhålet (70-140 cm): Ett av få lekställen som även en gummibåt kan surfa utan problem. Det har bra fart på vattnet och är ganska grund i framkant, vilket kan göra det rätt sugigt vid vissa vattenstånd.

Storvågen (160 cm): När roddarhålet försvinner framträder storvågen strax nedanför. Den är lite svår att nå, men helt klart en av de bästa vågorna på sträckan. Den ser sugigare ut än vad den är och ger en garanterad adrenalinkick.

Sista vågen (105-135 cm): Ligger sist på sträckan och är den populäraste vågen. Den har bra bakvatten, är lätt att ta sig in i och perfekt för att lära sig surfa i kajak.

Vänstervågen (100-160 cm): Denna våg är fin och lätturfad vid högre vattenstånd, även om det krävs långa bärningar för att nå den.

Mittvalsens (< 30 cm): Mittvalsens är bred och bra för att öva sidsurf och 360 vid vattenstånd på 30-40 cm. Vid över 155 cm blir den en gigantisk och oregelbunden våg över hela älven

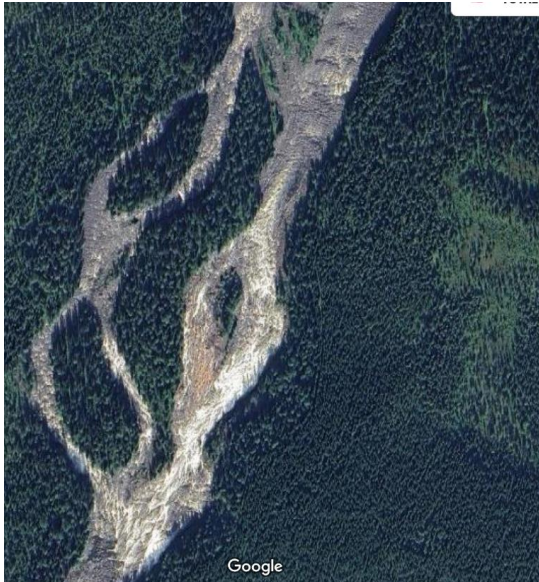
Norrängeströmmarna

Detta är en viktig sträcka för mindre erfarna paddlare och används ofta av Årekanotisterna för exempelvis klubbträningar. Den lägre svårighetsgraden gör att sträckan lämpar sig mycket väl för forspaddling i längre kajaker, såsom multisportkajaker och surfskis (ser ut som en kajak fast utan däck över sittbrunnen). Det som gör sträckan unik är att den ingår i tävlingsbanan för den anrika multisporttävlingen Åre Extreme som årligen arrangerats sedan 1997. Detta är Sveriges största multisporttävling som de bästa åren haft över 600 deltagare och den kan också sägas vara Sveriges största forspaddlingstävling genom att Norrängesströmmarna ingår i bansträckningen. Multisportkajaker och surfskis karakteriseras av att de är långa och kursstabila för att vara så lätt drivna som möjligt rakt framåt. Detta medför att de samtidigt blir mindre bra för att göra snabba och tvära riktningssändringar. Om sten läggs ut på ett sätt så att ingen djupfåra blir kvar och/eller att framkomlighetslinjen blir för krokig med för snäva kurvor kommer det att omöjliggöra att Åre Extreme genomförs då vattnet är lägre. Detta vore en katastrof för multisporten, forspaddlingen, turismen och det rörliga friluftslivet i Åredalen. Just denna sträcka är alltså särskilt känslig för åtgärder som kan hindra framkomligheten med kajak/kanot.

Med hundratals multisportdeltagare i Åre Extreme och många nybörjarturer med vanliga forspaddlare på sträckan innebär det att det blir många simningar för ovana forspaddlare här. Det innebär att utläggandet av död ved kan få mycket allvarliga konsekvenser om det görs på fel sätt och på fel plats. Likaså är det av stor vikt att inte vass sprängsten används eftersom det skapar stora risker för paddlare.

Gevsjön

Gevsjöströmmen bjuder på en unik forspaddlingssträcka i Jämtland och i Sverige. Vid en restaurering av detta fantastiska vattendrag finns det mycket att ta hänsyn till och beakta. Det går säkerligen att åstadkomma en restaurering som kan gynna både fiskare och forspaddlare, då bör någon med erfarenhet inom det sistnämnda konsulteras. Förhållanden där är högst beroende av att det är säkert att paddla och att inga vattendrag mellan forsarna blir igendammade eller grunda i sommarflöden och a. djupet ändras efter restaureringen. Sträckan har allt att erbjuda från klass 2 till klass 5 vilket gör forsarna en bra plats för många som paddlar att utvecklas på. Det finns många krön och höjdskillnader på kort distans där vi ser en stor risk att det blir farligt om det hamnar nya föremål som skapar dödliga hinder för oss, som t ex. död ved eller stenblock, som en paddlare kan tryckas fast mot. Dessa kan komma att utgöra en naturlig väg för vatten som forsar men inte för en person i en kajak.

Exempel på olika vägval som kan göras på sträckan där det kan bli potentiellt farligt med ändringar i strukturen.

I den här typen av högenergimiljö är det viktigt för en paddlare att kunna ta sig fram obehindrat och utnyttja vattnets styrka istället för att behöva kämpa emot vattnets naturliga väg. Dessutom finns stora höjdskillnader på sträckan som i sig utgör en svårighet i att navigera. För den som inte känner till sträckan väl kan det bli omöjligt att hålla sig till rätt sida om ev. hinder eller ofarbara partier ex. där det kan komma att bli för grunt. Med detta sagt ligger det ett stort intresse för oss och de som bedriver kommersiell verksamhet på den här sträckan, där vi kan samexistera med både jaktlag och fiskare, nå en oslagbar och unik miljö i ett viktigt vattendrag i vårt närområde.

Henån

Henån är områdets lättaste s.k Creeking sträcka. Den paddlas normalt vid högvatten i samband med vårflood eller mycket regn. Då det är en mindre och grundare å krävs det högre vattennivåer för att det ska vara möjligt att ta sig fram. Det finns väldigt få enklare Creeking sträckor i området vilket gör Henån till en intressant sträcka för paddlare på ny- och fortsättningsnivå. Vi här lyfta fram att död ved och utläggning av stenar verkligen kan sätta stopp för fortsatt paddling om det görs på ett ogenomtänkt sätt. I övrigt hänvisar vi till de generella råden från Svenska Kanotförbundet.